

1. Referentie

Referentie	Henckens, F. (2002). BAS! en de praktijk inzake herstelbemiddeling. In C. Eliaerts (Ed.), <i>Constructief sanctioneren van jeugddelinquenten. Een commentaar bij vijf jaar werking van BAS!</i> (pp.101-180). Brussel: VUBPress.
Taal	Nederlands
ISBN	90 5487 316 7
Publicatievorm	Bijdrage in reader

2. Abstract

BAS! bestaat uit twee diensten: de bemiddelingsdienst en de begeleidingsdienst voor alternatieve sancties. Dit hoofdstuk handelt over de bemiddelingsdienst. Ferdy Henckens belicht deze praktijk vanuit theoretische en praktische hoek.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Politie & justitie
Trefwoord(en)	BAS!, bemiddelingsbureau, herstelbemiddeling, herstelrecht, jeugdbescherming, jeugdcriminologie, jeugddelinquentie, minderjarigen, rechtswaarborgen

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	/
Onderzoeker(s)	Ferdy Henckens BAS!vzw Slachthuislaan 29 1000 Brussel Tel: 02/ 219 80 80 Fax: 02/ 223 73 54 bas.b@skynet.be www.vzwbas.be

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Wat leert de werking van de bemiddelingsdienst van BAS! tussen 1996 en 2000?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Beschrijven van praktijkervaringen
Onderzochte groep	Minderjarigen (Nederlandstalig) die doorverwezen werden naar BAS! door het jeugdparquet of de jeugdrechtsbank van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde
Bereik	Regionaal (gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde)

7. Resultaten

De dienst bemiddeling	De herstelbemiddelingsdienst van BAS! groeide uit een experiment, gebaseerd op het vereffeningsproject van vzw Oikoten te Leuven. Na verloop van tijd werd het project uitgebreid naar het niveau van de jeugdrechtsbank, terwijl het oorspronkelijk enkel op het
-----------------------	---

	niveau van het parket werkte. Vanaf 2000 werkte BAS! ook samen met de KU Leuven aan het project 'Herstelgericht groepsoverleg'.
Theoretisch kader	De voorwaarden voor bemiddeling zijn: MOF-zaken (als misdrijf omschreven feit), de dader moet minderjarig zijn, de dader erkent betrokkenheid, het slachtoffer is identificeerbaar is en het strafdossier is volledig. Qua procedure moet er een onderscheid gemaakt worden tussen het parketniveau en het niveau van de jeugdrechtbank. Het parket legt bemiddeling op als voorlopige maatregel en kent dus andere en vaak ook snellere procedures. Sinds 2000 kan de minderjarige ook beroep doen op een advocaat op parketniveau.
Analyse van de bemiddelingsdossiers (1996-2000)	Aantal dossiers/aantal daders: elk jaar een lichte stijging in het aantal voor bemiddeling geselecteerde dossiers. In 1999 werd evenwel een plafond bereikt. Tot nu toe werden 161 dossiers geselecteerd voor bemiddeling door BAS!. Verhouding aantal daders/aantal slachtoffers: in meer dan de helft van de gevallen is de misdaad gepleegd door meerdere daders. Meestal zijn er meerdere slachtoffers per dossier. Profiel van de daders: het grootste deel van de daders zijn <i>first offenders</i>, jongens en tussen 14 en 17 jaar oud. Indien meerderjarige of min-twaalfjarige daders betrokken zijn, worden zij ook uitgenodigd om deel te nemen aan de bemiddeling. Min-twaalfjarigen plegen de feiten altijd in groep. Profiel van de slachtoffers: de meeste slachtoffers zijn natuurlijke personen (waarvan iets minder dan een derde minderjarig is), maar een derde bestaat uit rechtspersonen, waaronder firma's, gemeentes, vzw's, scholen, enz... In dit laatste geval spreekt men van 'benadeelden' ipv 'slachtoffers'. Op basis van de gevolgen van de feiten wordt het slachtoffer aangeduid. Tijdens de bemiddeling blijkt echter dat in het voorafgaande conflict de rollen van dader en slachtoffer niet altijd even duidelijk zijn. Aard van de feiten: meestal gaat het om vandalisme en vernieling, opzettelijke slagen en verwondingen en diefstal, soms in combinatie. Andere feiten komen veel minder voor. Doorverwijzingsbeleid van het jeugdparquet: De auteur illustreert de principes en bedenkingen bij doorverwijzing met voorbeelden uit de praktijk. Net-widening kan negatief zijn indien het gaat om lichtere feiten en de dader er steeds weer mee geconfronteerd wordt. De term 'net-widening' wordt echter soms negatief voorgesteld en te onpas gebruikt waarbij men over het hoofd ziet dat er ook schade is en er slachtoffers zijn. Bovendien mag men niet vergeten dat het dossier van de dader op parketniveau definitief geseponeerd wordt bij goed resultaat.
Inhoudelijk verloop	Niet-opgenomen dossiers: dit gaat over geweigerde dossiers en louter contactnames. De reden van weigering is ofwel praktisch ofwel omdat niet aan de voorwaarden voldaan wordt voor bemiddeling. Het laatste jaar is het aantal geweigerde dossiers sterk verminderd, wat wijst op een betere selectie vanwege het parket. Meestal wordt de bemiddeling niet opgestart door weigering vanwege de slachtofferpartij, maar soms ook vanwege de daderpartij. Opgenomen dossiers (meer dan de helft van alle dossiers): bemiddeling zonder herstelovereenkomst: meestal door betwistingen of ontkenningen, dit komt voor in één op de vier opgenomen dossiers. bemiddeling met herstelovereenkomst: De wijze van herstellen is variabel. Vergoeden van de schade staat boven aan de lijst van de verwachtingen van het slachtoffer. Andere vormen die reeds aan bod kwamen bij BAS!: overbrengen van wederzijdse verhalen en excuses aanbieden, herstel in natura), uitsluitend overbrengen van wederzijdse verhalen, gedeeltelijk herstel, confronterend bezoek (aan brandwondencentrum). Er zijn ook verbanden tussen de aard van de feiten en de aard van het herstel. Tijdsverloop: bij een kleine meerderheid van de dossiers wordt binnen de vier maanden na het delict de bemiddeling opgestart. Een korte termijn is steeds beter, maar niet altijd mogelijk wegens politie-onderzoek. De duur van de bemiddeling is meestal niet langer dan zes maanden. Groepsbemiddelingen: groepsbemiddeling is steeds moeilijker en tijds- en arbeidsintensiever, maar vereist geen andere methode Provinciaal vereffeningsfonds: daders kunnen in ruil voor vrijwilligerswerk hun

	slachtoffers vergoeden. Relatief weinig daders maken gebruik van dit fonds, het zijn vooral min-zestienjarigen die er gebruik van maken (te jong voor vakantiewerk).
--	--

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Eliaerts, C. (Ed.) (2002). *Constructief sanctioneren van jeugddelinquenten. Een commentaar bij vijf jaar werking van BAS!* Brussel: VUBPress.

9. Beleidsaanbevelingen

Ja

10. Samenvatting

BAS! is naast een begeleidingsdienst voor alternatieve sancties ook een bemiddelingsbureau. Dit bureau startte één jaar later dan de begeleidingsdienst, namelijk in 1996. De werking van het bureau tussen 1996 en 2000 wordt in deze bijdrage besproken. De auteur is zelf bemiddelaar bij BAS! en schetst zijn ervaringen.

BAS! begon met bemiddeling op parketniveau, maar bemiddelt nu ook op jeugdrechtsbankniveau. BAS! tracht ook op parketniveau de rechtswaarborgen zoveel mogelijk te respecteren door bijvoorbeeld rechtsbijstand en andere voorwaarden te koppelen aan de bemiddeling.

De principes van bemiddeling en de rol van de verschillende deelnemers komen uitgebreid aan bod in deze bijdrage, evenals de verschillen tussen het proces op parket- en jeugdrechtsbankniveau. De voor- en nadelen van de beide niveaus worden uit de doeken gedaan.

De eigenlijke analyse van de bemiddelingsdossiers wordt in het derde deel van deze bijdrage uiteengezet. Elk jaar steeg het aantal door BAS! behandelde dossiers, vanaf 1999 bleef dit stabiel, wat mogelijk op een bereikt plafond wijst. Uit de cijfers blijkt dat het in de meeste gevallen om meerdere daders en meerdere slachtoffers per dossier gaat en dat de daders meestal jongens zijn, first offenders, en tussen 14 en 17 jaar oud. De meeste slachtoffers zijn natuurlijke personen (slechts een derde bestaat uit rechtspersonen) en 30% is minderjarig. Bij een meerderheid van de dossiers zijn vandalisme, vernieling, slagen en verwondingen en diefstal de meest voorkomende feiten die aanleiding geven tot de bemiddeling.

BAS! is voor de toestroom van dossiers afhankelijk van het doorverwijzingsbeleid van het parket. Veel hangt dus af van de vertrouwde met en het vertrouwen in bemiddeling. Een vaststelling op gebied van doorverwijzen is dat vooral de middenmoot (noch de lichtste, noch de zwaarste feiten) wordt doorverwezen. De onderzoeker gaat hier dieper op in en illustreert zijn bedenkingen met praktijkvoorbeelden.

Volgens vele commentatoren zorgt de mogelijkheid tot bemiddeling voor net-widening. Net-widening kan negatief zijn indien het gaat om lichtere feiten en de dader er steeds weer mee geconfronteerd wordt. De term 'net-widening' wordt echter soms negatief voorgesteld en te onpas gebruikt waarbij men over het hoofd ziet dat er ook schade is en er slachtoffers zijn. Bovendien mag men niet vergeten dat het dossier van de dader definitief geseponeerd wordt bij goed resultaat.

Er zijn ook enkele dossiers behandeld door BAS! waarbij het parket reeds was overgegaan tot vordering van de Jeugdrechtsbank. Dit betekent dat niet het parket de aanmelder is, maar de minderjarige zelf. De auteur verduidelijkt deze vorm van bemiddeling met een uitgewerkt voorbeeld.

In een vierde deel wordt ingegaan op het inhoudelijke verloop van de bemiddeling. Eerst wordt er een onderscheid gemaakt tussen opgenomen (60%) en niet-opgenomen (40%) dossiers. Tot de eerste groep behoren bemiddelingen die plaatsgevonden hebben, al dan niet met positief resultaat (75% slaagt). Tot de tweede groep behoren de louter contactnames (67%) en de geweigerde dossiers (33%). Uit de cijfers blijkt dat het parket steeds beter selecteert en dat dus minder dossiers geweigerd worden. De wijze van herstellen, de keuze voor directe of indirecte bemiddeling en het tijdsverloop van een dossier zijn afhankelijk van meerdere aanwijsbare factoren.

Tenslotte gaat Henckens ook dieper in op de werking van het provinciaal vereffeningsfonds. Weinig daders doen beroep op dit fonds en uit de ervaringen van de bemiddelaar blijkt dat er wat betreft de werking van dit fonds nog heel wat knelpunten zijn.

De kwantitatieve en kwalitatieve analyse toont aan dat bemiddeling als conflictoplossende methode heel wat in petto heeft. Het slachtoffer wordt erkend en de schade is geen abstract begrip meer. Herstelbemiddeling heeft dus het herstel van de schade als finaliteit. De minderjarige daders worden tijdens de bemiddeling aangemoedigd om stil te staan bij de feiten en verantwoordelijkheid op te nemen. Herstelbemiddeling heeft dus ook een pedagogische finaliteit. De jeugdrechter houdt rekening met het al dan niet slagen van de bemiddeling. Dit maakt

van het uitgangspunt 'vrijwilligheid' een relatief begrip, maar tegelijkertijd zorgt dit ervoor, samen met het vereffeningswerk, dat herstelbemiddeling ook een sanctionerende finaliteit heeft.

De auteur pleit tenslotte voor meer aandacht voor rechtszekerheid en rechtswaarborgen voor minderjarige daders en slachtoffers. BAS! draagt zijn steentje hiertoe bij, maar een wettelijk kader zou een belangrijke stap vooruit zijn.